

Filmproduktion av studerande

- En undersökning av policyn för inköp och utbud inom public service i Finland.

Winnie

Dumell

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Mediakultur
Identifikationsnummer:	8124
Författare:	Winnie Dumell
Arbetets namn:	”Filmproduktion av studerande”- En undersökning av policyn för inköp och utbud inom Public Service i Finland
Handledare (Arcada):	Lars Lundsten
Uppdragsgivare:	Ecological Broadcasting
<p>Sammandrag:</p> <p>Forskningsarbetet undersöker den policy finsk public service har angående filmproduktion av studerande. Genom undersökning av officiella publikationer av Finlands public service bolag Rundradion Ab och analys av kvalitativa forskningsintervjuer med tre producenter på Rundradion Ab kartlägger forskningsarbetet bolagets policy. Antagandet är att en policy inte existerar då det gäller utbud, ekonomiska ramar, kontaktnät eller kvalitet av studerandes produktioner. Under undersökningen fastställdes antagandet och analysen av de tre intervjuerna med producenterna Liselott Forsman, Pekka Munsterhjelm och Sari Volanens påvisar att filmskolornas produktioner behandlas ur ett subjektivt perspektiv utan att beakta någon officiell policy.</p>	
Nyckelord:	Public service, studerande, policy, ecological broadcasting, Rundradion Ab, Television, primärmedium, etermedier, YLE, filmskola, kvalitativ forskningsintervju, FST 5, YLE Tema, RåFilm, UusiKino
Sidantal:	
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Mediaculture
Identification number:	8124
Author:	Winnie Dumell
Title:	
Supervisor (Arcada):	Lars Lundsten
Commissioned by:	Ecological Broadcasting
Abstract:	
<p>The research examines the policy of the Finnish public service concerning film by students. The company's policy is charted through the study of official publications of the Finnish public service company YLE and through analysis of qualitative research interviews with three producers on YLE. The assumption is that a policy does not exist when it comes to selection, financial constraints, contacts, or quality of student productions. During the investigation, adoption and analysis of the three interviews with producers Liselott Forsman, Pekka Munsterhjelm and Sari Volanen shows that the film school productions approached from a subjective perspective without reference to any official policy.</p>	
Keywords:	Public service, Students, policy, ecological broadcasting, Rundradion Ab, Television, primary-medium, etermedia, YLE, filmschool, qualitative research interview, FST 5, YLE Teema, RåFilm, UusiKino
Number of pages:	
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

innehåll	5
FÖRORD	7
1. Inledning	8
1.1. Bakgrund och motiv	8
1.2. Syfte och Frågeställning	9
1.3. Avgränsning	11
1.4. Begrepp	12
2. Yle och public service	13
2.1. Public service broadcasting i Finland	13
2.2. YLEs uppgifter	14
2.3. Ägarstyrning- hur övervakas YLE?	16
2.4. Presentation av intervjuobjekt samt program	17
3. Metod	19
3.1. Intervjuguide	19
4. Intervjumaterialet	24
4.1. Utbud	24
4.2. Ekonomiska ramar	26
4.3. Kontaktnät	29
4.4. Kvalitet	31
4.5. Obesvarade frågor	33
5. Slutsats och Diskussion	35
5.1. Analys och slutsats	35
5.2. Utvärdering och Diskussion	39
Bibliografi	41
Källor från nätet:	42
Bilagor	43
Renskrivna intervjuer	43

FÖRORD

Våren 2006 antogs jag till Arcadas medieutbildning, då kallad ”mediekultur”. Jag hade antagits på basis av en uppgift (ett kort manuskript), ett kort fleralternativs-förhör, några essäsvår samt en personlig intervju. Under intervjun vill jag minnas att jag sade att jag i framtiden gärna gjorde dokumentärer och essäsvaren skrev jag baserat på en bok om massmedier och massmedieforskning av Hannu Nieminen och Mervi Pantti. Public Service och Rundradion var bekanta från den allmänbildande utbildningen gymnasiet erbjuder, samt genom mitt år på CityFolkhögskolans reportage-linje. Det var först efter flera år på Arcada, efter åtskilliga kurser i mediernas ansvar och roll i samhället, som jag kom att närma mig bolaget med egna produktioner. Jag ställde mig skeptisk till de programforum som erbjöds, de var inte många, och av väldigt varierande standarder. I ett virrvarr av kortfilmer, samproduktioner, fiktion, dokumentär och sådant som snarast kan kallas installationer avundas jag inte de personer som handskas med produktioner av studerande. Men känslan av att se sitt verk, sin produktion, på tv, är speciell. Då känner man sig nästan professionell och det motiverar bättre än någon föreläsare i världen. Den djupa besvikelsen man känner då ens film inte duger är tillräcklig motivation för att ifrågasätta hela branschen, och speciellt sig själv. En filmfestival utger sig aldrig för att representera något annat än den jury de anställer för att göra subjektiva beslut. Public service har däremot en skyldighet att förklara, motivera, försvara.

Detta arbete gjordes som en del av examensseminariet ”Bridges-intensive” och utan den gruppen av studerande och handledare skulle undersökningen aldrig blivit av. I störst tacksamhets skuld står jag trots allt till Rundradion Ab, både till dess anställda som ställde upp på forskningsintervjuerna samt till själva koncernen som tack vare det omfångsrika utbudet av officiella publikationer avsevärt förenklade undersökningsprocessen.

I framtiden ämnar jag definiera mig själv, och mina verk, oberoende av den allmänna opinionen på bland annat Rundradion Ab. Bolagets verksamhet kan idag på många sätt jämföras med den på en filmfestival.

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund och motiv

Termen medium, och de olika medier vi, publiken, berörs av dagligen, återspeglar det samhälle vi lever i. Globalisering, kommersialism, kapitalism, är alla begrepp som gärna används i diskussioner om olika former av medier. Sociala medier och internet har givetvis förändrat bruket och betydelsen av massmedier och offentligheten men den traditionella etermedian är fortfarande det primära forumet för den stora publiken.

Eftersom medierna anses bidra till att definiera verkligheten omkring oss och skapa föreställda gemenskaper om t.ex. nationell identitet (Gripsrud 2004:s.16) har de flesta väst-europeiska länderna sedan mitten av 1920-talet erbjudit etermedia i ”allmänhetens” tjänst. Denna statsägda, licensfinansierade metod att förena befolkningen kallas för Public Service Broadcasting och existerar i Finland i form av Rundradion Ab.

Rundradion Ab är ett bolag som intresserar och berör nästan hela Finlands befolkning. Oberoende av den nytta en finsk medborgare har av Rundradion Ab, och oberoende av bruket, finansierar varje enskild person bolagets verksamhet genom de redan nämnda licenserna. Givetvis har detta offentliga bolag ett ansvar över utbudet som de kommersiella etermedierna inte behöver uppmärksamma. Till dessa hör bland annat att ”Utveckla ett pluralistiskt, nyskapande och varierat programutbud av hög etisk och kvalitetsmässig standard och inte låta marknadskrafterna leda till att man ger avkall på kvaliteten.” (Gripsrud 2004:347).

En artikel i Hbl (”Hyvel räcker inte när studieplatser ska bort” Back, Gestrin-Hagner, 14.4.2011) nämnde att det utbildas ett överutbud på nästan 6300 medianomer i året i Finland. Dessa medianomer kan antas vara intresserade av ett yrke inom medier. Många av dessa har redan som studerande blivit bekanta med begreppet public service samt de möjligheter denna kanal kan erbjuda en person med skaparglädje, men ringa erfarenhet. Enligt Jostein Gripsrud är televisionen den viktigaste kulturella scenen, både i vid och smal betydelse av ordet kultur. Televisionen förmedlar värderingar, attityder, moden, tankar och livsstilar såväl i sina program som i reklaminslagen. Samtidigt är televisio-

nen den största distributören av film, andra typer av drama (serier, kortfilmer osv.) och vissa former av scenunderhållning, och den är nästan den enda samhälleligt betydelsefulla distributören av dokumentärfilm. (Gripsud 2004:329). För en studerande känns detta lätt som oemotståndligt. Ett forum för kortfilmer, dokumentärer, konst.

Medieforskning görs för att undersöka förhållandet mellan publiken och medierna, eller mediernas offentliga ansvar. Ibland görs forskningen för att påvisa ett visst symptom i samhället eller för att bestryka en betydelse. Medier kan även indikera historiska tendenser eller perspektiv. Detta forskningsarbete kan gott kallas för medieforskning, men berör samarbetet mellan Rundradion Ab som ett mediebolag och inköpare och de produktioner film- och medie-studerande i Finland producerar. Vad händer med all den kreativitet och allt det skapande de åtskilliga medie- och film-inriktade skolorna producerar? Ifall public service är ett av de forum som ger plats åt produktioner som skapas av studerande kunde man tycka att bolaget använde sig av en officiell policy i dessa samarbeten. Hur skyddar man sig som ett statsägt bolag mot produktioner som knappast kan kallas professionella, som tekniskt är bristfälliga och som ofta är så småskaliga att de är svåra att sätta in i en fungerande programtablå? Och hur behandlas produkten den studerande erbjuder? Hur ersätts filmskaparna? Utnyttjas de på grund av sin ringa erfarenhet?

Denna intervjubaserade undersökning ämnar sätta fingret på vad den officiella policyn på Rundradion Ab är då det gäller dessa produktioner gjorda av studerande. Genom att jämföra olika producenters och programkoncepts krav och ersättningar samt de olika filmskolornas förväntningar kartlägger min undersökning en trovärdig slutsats om policyn existerar eller inte.

1.2. Syfte och Frågeställning

Det talas ofta om det ”offentliga rummet” då public service diskuteras därför att denna form av etermedia skall finnas i allmänhetens tjänst. Med det offentliga rummet menas ett diskussionsforum var en samhällsdebatt kan föras. Som redan tidigare nämnts, har etermedier en stark betydelse för vår identitet som ett samhälle. Primärmedium som te-

levisionen är en stark kulturell påverkare i vårt postmoderna samhälle och därför är det viktigt att denna bevakas, speciellt då bolaget som producerar sändningar för televisionen påstår sig göra det i allmänhetens tjänst.

Detta forskningsarbete undersöker en liten del av fenomenet public service. Rundradion Ab ser det som en av sina uppgifter att ”producera, skapa och utveckla inhemsk kultur, konst och stimulerande underhållning” (lag om Rundradion Ab, Kap 3, Bolagets uppgifter). Rundradion Ab har vid åtskilliga tillfällen, under många år, gjort det till en vana att sända produktioner skapade av studerande. Studerande har funnit en offentlig kanal som erbjuder en liten ersättning för deras verk. Detta har båda parter dragit ömsesidig nytta av, eftersom den studerandes verk gets en plats i ett primärmedium och bolaget förvärvat färdigt producerad underhållning till ett litet pris.

Men det ändå handlar om studerande, filmskapare som arbetar och producerar utanför den professionella världens krav och ersättningar. Det är lätt att dra slutsatser om hur en studerandes produktion behandlas på ett stort bolag som Rundradion Ab, och en studerande kan lätt känna sig överkörd av en av kanalcheferna.

Detta forskningsarbete undersöker de regler, den policy, producenterna, kanalcheferna, Rundradion Ab följer då det gäller de produktioner studerande erbjuder dem. Filmerna kommer in från ett tiotal filmskolor, däribland Konstindustriella Högskolan, Arcada, Metropolia, Novia och många fler. Dessa filmer slussas ut genom två huvudsakliga kanaler, FST5 och YLE1. Mitt antagande är att Rundradion Ab inte har några fastslagna regler eller någon enhetlig policy då det gäller produktioner av studerande, utan att bolaget för det mesta förlitar sig på subjektiva åsikter eller slumpen. Min forskningshypotes är att studerandes produktioner används som ”fillers” för att fylla ut tomrum i programutbud och att de således köps in oberoende av kvalitet.

Kartläggningen av Rundradions policy behövs eftersom bolaget är licensfinansierat av bland annat studerande och genom denna undersökning uppmärksammas brister i systemet vilka kan vara skadliga för både studerande och public service bolaget.

Frågeställning:

- Vilken policy tillämpar Rundradion Ab då det gäller inköp av produktioner av studerande?

- Hurudana produktioner har bolaget tillgång till?
- Vem har hand om urval och ersättningar?
- Vilken sorts samarbetsavtal har Rundradion Ab med olika filmskolor?

1.3. Avgränsning

Detta forskningsarbete är mycket beroende av sin avgränsning. Eftersom undersökningen består av någonting så diffust som en policy är det viktigt att veta vad policyn skall representera. De regler denna policy består av gäller endast en viss grupp av filmskapare vars verk sänts på någon av public service kanalerna. Policyn gäller endast studerande samt de olika element deras filmer underställs. Dessa element har kategoriserats och det är endast dessa delområden forskningsarbetet beaktar. Delområden är Utbud, Ekonomiska ramar, Kontaktnät och Kvalitet på filmerna. Genom dessa delområden når forskningen konkreta resultat om den policy Rundradion Ab antas behöva följa. Jag har koncentrerat mig på två specifika kanaler inom public service, FST5 och YLE1 eftersom dessa sänder en betydelsefull mängd av filmskolornas verk. Således bortser jag de andra kanalerna samt både filmfestivaler och webbkanaler utanför och inom Rundradion Ab.

Jag har kontaktat de tre producenter jag funnit mest relevanta för denna undersökning, **Liselott Forsman** (FST), **Pekka Munsterhjelm** (Perfiktion, FST) samt **Sari Volanen** (YLE1, YLE Tema). Jag har inte beaktat andra beslutfattare eller andra beslutsfattande organ utan antagit att dessa tre representerar en tillräckligt vid bild av Rundradions policy. De tre producenterna är ansvariga för de två programkoncept som sänder flest produktioner av studerande, nämligen **UusiKino** (YLE1) och **RåFilm** (FST). Jag har inte beaktat andra programkoncept även om de har sänt produktioner av studerande.

Jag involverar inte den enskilda studerande eller de olika filmskolorna i undersökningen eftersom undersökningen skall vara relevant oberoende av studerande eller filmskola. Policyn gäller endast de filmer som redan överlåtits åt Rundradion Ab. Det är närmast omöjligt att utreda på vilka grunder filmer som aldrig når public service teoretiskt skulle kunna underkännas eller godkännas. Givetvis kunde en fristående undersökning göras i vad den gemensamma nämparen är i alla de filmer som aldrig godkänns för sändning på

Rundradion Ab. Men denna undersökning undersöker varken motiv eller kvalitet på filmerna utan programkonceptens val av teman och ämnen. Undersökningen beaktar inte heller filmer som inte uppfyller de simplaste filmatiska kraven, så som fungerande bild och ljud. Filmerna som bör behandlas enligt en policy antas vara av tillräckligt god teknisk kvalitet.

1.4. Begrepp

Public Service- Etermedieverksamhet som ofta bevakas av en myndighet och finansieras statligt och vars syfte är att ge allmännyttig och undervisande programutbud.

Policy- En policy är riktlinjer för att uppnå önskade mål och kan syfta på processen att fatta viktiga beslut i en organisation.

Forskningsintervju- Intervjumetod där kunskap konstrueras i inter-aktionen mellan intervjuaren och den intervjuade. (Kvale, Brinkmann 2009, s.18)

Licensfinansierat - en särskild skatt som alla med radio- och tv-apparater måste betala.

Slot-Time/Slottar- Standardlängder för TV- program som tillsammans utgör en enhetlig tablå.

Filler- Ett utfyllnadsprogram, oftast i form av kortfilm eller reklam. Även kallad mellanspel eller insert i vissa sammanhang.

Indie- Independentfilm eller ”Indiefilm” är film som produceras utan konventionellt filmstöd, med en liten budget, ofta i privat studio. Dessutom används termen för att beskriva mindre kommersiell, konstnärlig film.

Upphovsrätt- Upphovsrätt bygger på idén att den person som har skapat ett verk av en viss verkshöjd också ska ha ensamrätt att bestämma hur detta verk får användas. Upphovsrätten kan skyddas genom bestämmelser om straff för den som utan upphovsmannens medgivande utnyttjar verket. Lagstiftning eller praxis kan också medge skadestånd till upphovsmannen och förbud för annan att utnyttja verket.

2. YLE OCH PUBLIC SERVICE

2.1. Public service broadcasting i Finland

”En radio och tv i allmänhetens tjänst är en samhällelig och kulturell institution. Vi får inte glömma att televisionen idag har blivit den största teatern, den inflytelserikaste nyhetsförmedlaren, den största underhållaren och den store folkbildaren i landet. Den har blivit den nationella scenen och det nationella forumet för information och debatt. I vilken mån televisionen kommer att kunna behålla denna position även i framtiden är nära sammanknutet med public service-företagens framtid”

(Public service-en bräcklig konstruktion, Findahl, 1991)

Rundradion Ab, eller Yleisradio Oy (YLE) är Finlands public service bolag för etermedier. Bolaget grundades 1926 och hade 1958 utvidgat sina reguljära radio-sändningar till permanenta tv-sändningar under den första kanalen, Suomen Televisio. Idag har Rundradion Ab (från och med nu hänvisat som YLE) fyra digitala kanaler och sex radiokanaler.

Denna public service finansieras i Finland genom en särskild skatt som alla med en tv eller radio apparat måste betala, ca 244,90€ i året. YLEs totala budget år 2010 var ca 414 miljoner euro varav ca 41 % fördelades på Tv-kanalerna. YLE bestämmer inte själv om sin finansiering. Finansieringsmodellen och avgiftens storlek slås fast av riksdagen. Idag når YLE ca 60 % av tv-tittarna dagligen och bolaget producerar 75 % av Finlands inhemska produktioner.

[\(http://avoinyyle.fi/www/fi/\)](http://avoinyyle.fi/www/fi/)

Till YLEs mission hör enligt ledningen bland annat att “..stärka demokratin och den finländska kulturen. YLE bygger upp ett öppet informationssamhälle. YLE producerar och tillhandahåller trovärdig information, gemensamma erfarenheter och medieinnehåll som berikar finländarnas liv.”

Public service har på grund av licensfinansieringen samt försäkrande om ett offentligt rum samt utbud till allmänhetens tjänst alltid varit föremål för diskussion och kritik. Det har diskuterats hur budgeteringen utförs, vilken sorts produktioner som producerats eller köpts in och dessutom har public service- medierna har kritiserats inte bara för TV-avgifterna utan för att de vill efterlikna de kommersiella strategierna i konkurrensen om tittarna, till exempel med kanalreklam och fler underhållningsprogram. (Nieminen & Pantti, 2005: s.196)

2.2. YLEs uppgifter

7 § (635/2005) Allmännyttig verksamhet

Bolagets uppgift är att tillhandahålla ett heltäckande televisions- och radioprogramutbud jämte special- och tilläggstjänster för alla på lika villkor. Dessa och andra innehållstjänster som ansluter sig till den allmännyttiga verksamheten kan tillhandahållas i alla telenät.

Den programverksamhet som bedrivs i allmännyttigt syfte skall särskilt

1) stödja demokratin och enskildas möjlighet att påverka, genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussioner samt en möjlighet till växelverkan;

2) producera, skapa och utveckla inhemsk kultur, konst och stimulerande underhållning;

(Lag om Rundradion Ab, Kap 3, Bolagets uppgifter)

- stödja demokratin och enskildas möjlighet att påverka genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussioner samt en möjlighet till växelverkan*
- producera, skapa och utveckla inhemsk kultur, konst och stimulerande underhållning*

- *främja bildning, jämställdhet, tolerans, kulturell mångfald och växelverkan mellan olika kulturer*
- *stödja lärande och självutveckling*
- *lägga vikt vid program avsedda för barn*
- *behandla den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen på lika grunder*
- *tillhandahålla andaktsprogram*
- *tillhandahålla tjänster för olika språk- och minoritetsgrupper i landet*
- *Upprätthålla ett programutbud som riktar sig utomlands.*

(övrig information, se bilaga 1)

Till YLEs uppgifter hör att trygga den nationella identiteten, främja minoriteters intressen samt trygga den finländska kulturen. Detta gör bolaget genom att satsa på fakta- och kulturinnehåll, finländsk musik, tjänster för barn, drama, nyheter samt aktualitetstjänster och regionala tjänster. YLE säger sig dessutom vilja förbättra servicen för ungdomar och unga vuxna, och därför satsar YLE på innehåll, interaktion och utbud av ett slag som intresserar dessa grupper. YLE satsar därefter en betydande del av budgeten på dessa områden.

31.1.2011.Hur fördelas pengarna (%-andelar)

Nyheter	11,6
Drama	11,3
Regionala redaktioner	10,4
Sport	9,7
Fakta	8,8
Kultur (inklusive RSO)	7,2
Nyheter och sport (på svenska)	6,6
Underhållning	5,3
Populärmusik och -kultur	3,8
Fiktio (på svenska)	3,7

Barn och unga	3,4
Fakta (på svenska)	3,1
TV:ns aktualitetsprogram	3,0
Utbildning och vetenskap	2,2
Ung (på svenska)	1,0
Kanaler och nya medier sammanlagt	8,6

2.3. Ägarstyrning- hur övervakas YLE?

Rundradions uppgift fastställs i lag. YLE ska tillhandahålla ett heltäckande utbud av tv och radioprogram samt special- och tilläggstjänster för alla på lika villkor. Dessa och andra innehållstjänster som ansluter sig till public service kan tillhandahållas i alla tele-
nät.

Förvaltningsrådet, som utnämns av riksdagen, övervakar att YLE fullgör sitt public service- uppdrag. Förvaltningsrådet beslutar om riktlinjerna för ekonomin och verksamheten. Dessutom beslutar förvaltningsrådet i ärenden som avser betydande inskränkningar eller utvidgning av verksamheten eller väsentlig ändring av bolagets organisation.

Förvaltningsrådet väljer bolagets styrelse. Styrelsen ansvarar för organisationen och övervakningen av YLEs verksamhet och beslutar om budgeten för det följande året. Styrelsen fastställer också bolagets strategiska, grundläggande riktlinjer.

Styrelsen sörjer för bolagets förvaltning och för att dess verksamhet är ändamålsenligt organiserad. Styrelsen består av 5-8 medlemmar vilka inte får vara medlemmar i förvaltningsrådet och inte heller höra till bolagets övriga högsta ledning. Bolagets styrelse skall företräda tillräckligt mångsidig sakkunskap och de båda språkgrupperna.

(<http://avoinyyle.fi/www/sve/organisation/styrelse.php>)

2.4. Presentation av intervjuobjekt samt program

Ett magasinprogram på svenska YLE som bygger på både fiktiva och dokumentära finlandssvenska kortfilmer varvat med intervjuer med filmskapare. RåFilm har sänts sedan 2004 och varje säsong består av ca 7-8 29 minuters avsnitt.

<http://www.rafilm.fi/rafilm.fi/start.html>

Liselott Forsman är genreproducent för YLE Fiktion. Hon är övervakande producent för RåFilm och arbetar med dramaproduktion också inom Nordvision och EBU (European Broadcasting Union). Hon har i samarbete med Pekka Munsterhjelm startat RåFilm år 2004.

<http://yle.fi/yhteydet/index.php?l=f&name=liselott+forsman&submit=hae>

Pekka Munsterhjelm är producent på bolaget Perfiktion (RåFilm) och ansvarar för urval och editering av programkonceptet. Han har både regisserat och filmat åtskilliga inhemska produktioner.

<http://www.elonet.fi/name/he2qta/>

UusiKino är ett programforum som både köper in färdigt producerade filmer samt samproducerar kortfilmer. Programmet sänds på YLE 1 och kortfilmerna som sänds kan

vara väldigt varierande till längd och innehåll. Oftast har de olika avsnitten dock ett löst tema som filmerna behandlar. Avsnitten är ca 27 minuter långa och sänds hela våren.

<http://tv1.yle.fi/ohjelmat/elokuvat/uusi-kino>

Kinomania är ett kortfilmsforum som sänder kortfilmer på söndag kväll på YLE Tema. Sändningstiden beror på filmernas längd men håller sig oftast under 5 minuter.

<http://teema.yle.fi/ohjelmat/ohjelmapaikat/kinomania>

Sari Volanen är producent på YLE och ansvar för inköp och producering av programkoncepten UusiKino och Kinomania. Hon samarbetar även med **Leena Kemppi**, producent för **Kotikatsomo**. Sari Volanen är jurymedlem på åtskilliga filmfestivaler i Finland och i Frankrike.

<http://yle.fi/yhteydet/index.php?l=f&name=sari+volanen&submit=hae>

<http://www.elonet.fi/name/he5o53/>

http://www.shortfilmcorner.com/uk/about-buyer/buyer/sari_volanen.html

3. METOD

De metoder jag använt stöder min frågeställning. För den kvalitativa processen av forskningsarbetet använder jag mig av halvstrukturerade, tematiska forskningsintervjuer med anställda på YLE som har som ansvarsområdet bl.a. produktioner av studerande. Intervjumetoden baserar sig på Steinar Kvales ”Den kvalitativa forskningsintervjun” (Kvale, Brinkmann 2009). Genom de tre forskningsintervjuerna med dessa programansvariga på YLE närmar jag mig en policy som inte är specifik.

Genom de subjektiva svaren de tre producenterna anger, kartlägger jag en faktisk kutym då det gäller uppköp samt visandet av produktioner av studerande. Forskningsintervjuerna kommer därefter att stöda den hypotes jag presenterat. Genom att analysera policydokument och intervjusvar når jag en så realistisk verklighet som möjligt. Med YLEs publicerade årsberättelser samt Nordicoms publikationer om public service stöds intervjuerna av en stödande analys på de förändringar som skett på YLE och inom public service.

Arbetet samt dess analys bygger således på tre omfattande intervjuer, publikationer om public service samt dess ansvar och YLEs officiella dokument. Hypotesen för arbetet, vilken alltså är att ingen policy existerar, är ett personligt antagande baserat på empirisk erfarenhet.

3.1. Intervjuguide

Forskningsarbetet koncentrerar sig på de fem teman som så precist som möjligt definierar den ”policy” jag undersöker. De teman arbetet behandlar är utbud, ekonomiska ramar, kontaktnät samt kvalitet. Utbud berör även tillgängligheten, d.v.s. mängden av produktioner YLE har förfogande över och hur mycket som erbjuds bolaget. De ekonomiska ramarna behandlar givetvis budgeten för de programkoncept som sänder produktioner av studerande samt den ersättning som erbjuds de studerande. Genom att ifrå-

gasätta YLEs kontaktnät ämnar forskningsarbetet kartlägga vilka läroinstitutioner kan tänkas ha förkörsrätt då det gäller ”airtime” eller ”slottar”. Slutligen kommer intervjuerna behandla de kvalitativa kvalifikationerna produktionerna av studerande bör sträva till. Rör det sig om filmatiska teman eller tidsmässigt utrymme, eller beror urvalet helt enkelt på individuella preferenser och slumpmässig selektion?

Den här intervjuens syfte är att kartlägga den policy Public Service bolaget YLE har då det gäller produktioner gjorda av studerande. Jag vill klargöra för mig själv och andra studerande hur det går till då urvalet görs och på vilka grunder vissa produktioner väljs. Genom undersökande forskning och analys av intervjuerna ger arbetet programkoncepten samt producenterna utrymme att förklara exakt hur systemet går till samt vilka motiv och vilken motivation det ligger bakom de programkoncept som visar dessa studentproduktioner.

Vid uppbyggnad av intervjuguiden har forskningen förlitat sig på Steinar Kvales tematiska och dynamiska intervju-uppbyggnad (Den kvalitativa forskningsintervjun, Kvale, Brinkmann, 2009) Den baserar sig på tanken om tematiska huvudfrågor som åtföljs av dynamiska följdfrågor. Denna intervjumodell rekommenderades för just forskningsarbeten och intervjuguiden är uppbyggd enligt modellens regler. Den kvalitativa metoden är en forskningsintervju som baseras på kvalitativ empiri och enligt Kvales modell är alla svar ämnade för subjektiv tolkning. Intervjuguiden är således mycket omfattande så att möjliga missförstånd skall kunna undvikas.

Intervjuguiden är uppbyggd med rubriker, tematiska huvudfrågor, tematiska underfrågor samt dynamiska följdfrågor. De dynamiska följdfrågorna formuleras för att nå subjektiva svar.

Utbud

Hurudan tillgång har YLE till produktioner av studerande?

Hur mycket filmer av studerande har ni möjlighet att se?

- Varför så lite/mycket?

- Varför just dessa filmer?
- Skulle ni villa se fler?

Finns det någon speciell avdelning filmerna skickas till eller något speciellt ställe filmerna förvaras på?

- Varför/varför inte
- Hurdana produktioner förvaras?
- Hur länge?

Söker ni upp produktioner av studerande av specifika skäl?

- Blir produktioner rekommenderade av kolleger eller ser ni dem slumpvis?

Ekonomiska ramar

Hur fungerar finansieringspolitiken för programkoncepten som visar produktioner av studerande?

Hurdana arvodens betalas åt produktionernas producenter?

Hurdana möjligheter har en studerande med sin produktion?

- Finansiellt gagn?
- Offentlighet?

Hur skiljer sig finansieringspolitiken mellan professionella produktioner och produktioner av studerande?

- Procentuell budget?

Vilka forum erbjuds produktioner av studerande?

- Är dessas framtid finansiellt tryggad?'

Vem bestämmer vad som köps in och för vilket arvode?

- Varför just dessa människor?
- Varierar arvodet?

Kontaktnät

Vilka kontaktnät har YLE till olika Filmskolor?

Hur används de kontaktnäten YLE har?

Finns det någon högskola som dominerar?

- Varför?
- På vilket sätt har den fått mer utrymme?
- Skulle ni kunna rekommendera en specifik högskola?

Har någon högskola kvalitetsmässigt utmärkt sig speciellt?

- Vad söker ni i en studerandes produktion?
- Vad utmärker en kvalitativt välgjord studiefilm?
- Har ni någon specifik preferens då det gäller urval av studerandes produktioner?

Blir ni kontaktade av högskolor angående produktioner?

- Uppskattar ni aktiv medverkan av högskolor?
- Har ni personlig kontakt med anställda på högskolor?

Kvalitet

Beaktas kvaliteten av filmerna vid urvalen eller är det praktisk motivation som påverkar?

Har YLE specifika kvalifikationer en produktion av studerande bör uppfylla?

Vad anser ni vara en kvalitativ produktion?

- Är majoriteten av utbudet bra eller dåligt?
- Vad är unikt för produktioner av studerande?

Anser ni att en studerandes produktion bör tillämpas enligt det programkoncept det sänds under?

- Ber ni om förändringar i klipp/ljud/längd?
- Produceras filmer från högskolor enligt en vis ram/ ett visst koncept?

Vilka element bör en produktion av studerande innehålla?

- Finns det ”typiska” element gemensamma i produktionerna?
- Stöter ni ofta på stereotyper och förenklingar i produktionerna?

Under vilka förutsättningar godkänner ni en produktion av studerande?

- Underkänner?
- Vilka undantag kan göras?
- Händer det någonsin att andra kanaler sänder filmer ni underkänt/godkänt?

4. INTERVJUMATERIALET

4.1. Utbud

”Koululaisten osuus lyhytelokuvista ei ole niin merkittävä” – Sari Volanen, 2010.

“Det får inte heller bli så att RåFilm är skolornas naturliga och enda distributionskanal”
– Liselott Forsman, 2010.

Utbud består i detta arbete av mängden material kanalerna och producenterna i fråga erbjuds eller kommer i kontakt med. Det betyder att intervjuerna även innefattat diskussioner om filmer som aldrig sänts eller underkänts av olika orsaker. Utbudet undersöks närmast för att reda upp vad policyn om utrymme och sändningsplatser på de olika programkoncepten är.

En av de första påstående alla tre producenterna kom fram med var att de arbetar med film för att det är deras passion. Speciellt Liselott Forsman understryker att hon alltid sökt efter forum för fri film, utan de restriktioner ett stort bolag kan sätta på den kreativa processen. Hon anser att en för stark auktoritet förminska den energi unga filmskapare ofta förmedlar. Även Pekka Munsterhjelm tycker att RåFilm skapats för att fylla ut ett tomrum i programutbudet. Genom att starta ett programkoncept för ”galna” filmer.

I princip fungerar systemet så att de individuella studerande skickar in sina bidrag till de olika programkoncepten på de två olika kanalerna. Där underställs de filmer som skickats till RåFilm en jury, som sedan väljer ut ett femtontal filmer som sänds på FST5. På RåFilm verkar det röra sig om ett 50-tal filmer i året varav alltså juryn väljer de 15-17 ”bästa”. Utbudet av filmer som skickas in till RåFilm består nästan enbart av produktioner av studerande. Detta beklagar både Munsterhjelm och Forsman. De anser att utbudet borde vara bredare. De är missnöjda med den automatik skolornas produktioner sänds in. Således sänder RåFilm, en kanal som startats för att visa galen och fri film, idag filmer som både enligt Munsterhjelm och Forsman underställts ett visst pedagogiskt koncept och ett branschtänkande. Eller så som Munsterhjelm uttrycker det ”- Vi

ville visa galna filmer. Nuförtiden hittar man sådana filmskapare i skolorna och de är inte mera så galna eftersom de gått igenom mangeln”.

RåFilm litar helt och hållet på att de filmer som programkonceptet byggs runt skickas in av filmskaparna. Ingen av de ansvariga på RåFilm söker aktivt filmer från utomstående källor. Det är inte praxis att som producenter egenhändigt söka upp filmer eller närma sig filmskapare. Intressant skulle det ju i sådana vara ifall filmskolorna slutade skicka in filmer till RåFilm. Vad skulle programkonceptet i sådana fall bestå av?

Sari Volanen har ett helt annat sätt att närma sig filmer. Hon är en aktiv medverkare i flera filmfestivaler och har återkommande föreläsningar på flera av filmskolorna.

Sari Volanen som är ansvarig för både inköp och samproduktioner söker filmskapare som finansieras utanför den egna koncernen. Hon söker efter experimentella filmer och fastän hon anser att studerandes produktioner har ett rykte om sig att vara lagda åt det experimentella hållet så ser hon sällan någonting av det. Istället är filmerna ofta ganska likadana till utseende och budskap.

Eftersom hon även producerar och stöder unga filmskapares samproduktioner har hon ett helt annat kontaktnät till det utbud hon har förfogande över. Varje år under förberedande av följande säsong av UusiKino säger sig Volanen se en enorm mängd av filmer. Hon gör ingen skillnad på professionellas eller studerandes produktioner. Hon har som huvudproducent rättigheten att bestämma sig för att t.ex. delfinansiera några projekt, men köper helst in färdigt producerade filmer. Enligt Sari Volanen hör produktioner och samarbete med studerande till en av de uppgifter YLE bör koncentrera sig på. Hon anser det vara viktigt att YLE har kontakt och samarbetar med framtidens filmskapare. Enligt henne är hon och de studerande i ett sorts växelverkande samarbete var hon känner sig nöjd över det ömsesidiga förtroende. Givetvis har Volanen arbetat så hårt på samarbetet med skolorna för att försäkra sig att en kontinuerlig ström av framtida professionella skall söka sig till henne.

Men faktum är att UusiKino denna vår (2011) sänder 13 filmer gjorda av filmskolornas elever. Många av dessa har vunnit nationella eller internationella pris på festivaler och

har producerats för flera år sedan. Sari Volanen berättar i intervjun att UusiKino inte fått fortsatt finansiering och att de denna vår sänder de filmer de har på lager för att sedan övergå helt till Kinomanias (YLE Tema) produktioner. Slutsatsen kunde alltså vara att t.ex. filmen ”Ghosts” av Jan Ijäs (Tuotanto TaiK/ELO/2008) som sänds på UusiKino denna säsong troligtvis funnits i lagret ända sedan produktionsåret (2008) men att filmen visas detta år för att fylla på programutbudet. Dessutom är en stor del av de filmer som representerar filmskolorna på UusiKino detta år repris från flera år tillbaka. Skall vi då dra slutsatsen att Volanen året tidigare inte funnit filmer som passat programkonceptet eller att finansieringen inte tillåtit henne att köpa in tillräckligt många filmer?

Volanen hävdar att hon bygger upp UusiKino genom att gruppera de filmer hon valt för sändning enligt lösa teman. På detta sätt får hon en logisk ordning på filmerna. Detta system påvisar att Volanen väljer filmerna som skall sändas förrän hon bygger upp de enskilda avsnitten. Hon understryker att hon sänder alla filmer hon tycker om och att hon ibland till och med bett om extra sändningsutrymme ifall någon extra bra film annars inte hade rymts med.

Den största skillnaden mellan kanalerna är således en fråga om finansiering. Det kan knappast anses troligt att varken Pekka Munsterhjelm eller Liselott Forsman har någon chans att påverka sändningstiden för RåFilm. Trots det hävdar Pekka Munsterhjelm att RåFilm aldrig lämnat bort en bra film på grund av sändningsutrymme.

En annan anmärkningsvärd faktor är mängden av filmer de olika programkoncepten har till sitt förfogande. Tillgängligheten är större då producenten aktivt söker filmer och egenhändigt kontakter filmskapare eller festivaler.

4.2. Ekonomiska ramar

”... jag lovar ingenting angående det, men jag skulle inte säga att priserna har sjunkit, de har justerats.” – Liselott Forsman, 2010.

“Korvaukset on pysynyt aika samana, tietysti tuotantojen tekeminen on kallistunut.” – Sari Volanen, 2010.

De ekonomiska ramarna för YLE består av licensfinansiering. Av deras årliga budget används 41 % på Tv, d.v.s. ca 165 miljoner euro. Av denna budget används ca 15 % på svenska YLE och en tredjedel på produktion av aktualitets- och kulturprogram. UusiKiino är en av dessa kulturprogram i frågan och RåFilm finansieras med en del av den procent svenska YLE får. YLEs budget beror på yttre faktorer i samhället och YLE har ofta fått både höja licensavgiften och ta till sparåtgärder inom bolaget för att klara budgeteringen. Liksom YLE som bolag accepterar förändringar i budgeten, underställer sig de olika programkoncepten den årliga finansiering som utdelas med den följden att produktioner finansieras till olika grad från år till år.

Vid intervjutillfällena har de ekonomiska ramarna berört ersättningen den studerande erbjuds för sin film. Ersättningen för redan producerade, färdiga filmer har utbetalats åt producenterna, d.v.s. filmskolorna. Den studerande är ytterst sällan berättigad till kompensation vid dylika situationer. Vid samproduktioner har ersättningskraven fastställts i individuella kontrakt och kan därför variera.

Liselott Forsman hävdar att inga nedskärningar har skett på RåFilm. Pekka Munstehjelm, själv underleverantör till YLE, ser inga oklarheter i finansieringspolitiken. Han budgeterar ut de medel han har och följer de prisnivåer YLE ställt upp.

Sari Volanen delfinansierar flera projekt, men köper helst in färdigt producerade filmer. Det tycker även Forsman att är viktigt. Enligt henne borde alla filmer som inte påverkar YLE ekonomiskt visas. Huvudpoängen för Volanen är däremot att hon gärna köper in sådant som YLE inte skapar själv.

Sedan RåFilms första säsong 2004 har prissättningen hållits på samma nivå. Forsman talar om en prisjustering då hon förklarar varför ersättningarna inte stigit på sju år. Hon säger sig dessutom ställa högre krav idag på filmerna då det gäller ersättningen än för sju år sedan. Den högsta ersättningen, 250€/min, utbetalas nuförtiden endast åt påkostade fiktiva produktioner, medan produktioner med lägre produktionskostnader får en lägre ersättning. Producenterna beaktar nuförtiden hur mycket den aktuella filmen har kostat att göra. Forsman understryker att RåFilm helt avstått från principen att ersätta fiktion till en högre grad än dokumentär.

Pekka Munsterhjelm betalar för tillfället olika ersättningar för dokumentär och fiktion. Den fiktiva filmen ersätts mer än dubbelt per minut i jämförelse med dokumentära filmer. Han har ingen möjlighet att justera på ersättningarna eftersom prissättningen är fastställd av YLE. Enligt Munsterhjelm är ersättningarna 250€/min för fiktion och 100€/min för dokumentär.

På UusiKino är den högsta ersättningen 1000€/min. Denna ersättning betalas enligt Volanen till väldigt få produktioner. Enligt Volanen är skillnaden på ersättningarna störst mellan samproducerade och färdiga produktioner. Samproduktionerna skall finansieras redan innan filmen är färdig medan en färdig produktion endast ersätts för visningsrätten. Ersättningen blir förhållandevis låg för de färdiga produktionerna eftersom kortfilmsprogrammen erhåller en så liten del av aktualitets- och kulturprogrammets budget. Ersättningarna för filmerna har hållits på samma nivå under praktiskt taget hela UusiKinos historia, vilket Volanen beklagar eftersom produktionskostnaderna har stigit. Volanen anser dock att det finns utrymme för högre ersättningar ifall filmen är värd den. Hon säger sig också betala mer åt filmer som har en rimlig längd, eftersom kortfilmerna nästan alltid är för långa.

Både inom RåFilm och UusiKino har priserna varit fasta, trots ett skiftande finansieringsklimat både inom bolaget och på produktionsmarknaden. Ersättningarna har inte sjunkit, men inte heller höjts i proportion med produktionskostnader. Följden är att exakt samma film ersätts till en lägre grad än t.ex. 2004.

Ersättningarna betalas för visningsrätterna och dessa kan variera. På RåFilm rör det sig om runt 3-4 visningsrätter på lika många år. Detta betyder att en film som köptes 2004 och ersattes med 250€/min då, idag kan sändas i repris med en kvalitetsmässigt likadan film, som ersätts likvärdigt, men som kostat mer att producera.

4.3. Kontaktnät

“Koulujen työt ovat koulujen vetäjien näköisiä” – Sari Volanen, 2010.

” Vi ville visa galna filmer” – Pekka Munsterhjelm, 2010.

Efter en snabb titt på UusiKinos kortfilms utbud år 2011 kan det konstateras att de svenskspråkiga filmskolorna lyser med sin frånvaro och att en stor majoritet av filmerna härstammar från Konstindustriella högskolan. På RåFilm är det läget den motsatta. Alla filmer kommer från svenskspråkiga filmskolor, med beroende på år, en variation på Arcada och Novia som vanligast producent för filmerna.

På YLE samproduceras ett antal filmer på årlig basis. Samproducerade filmer har ofta en högskola som huvudproducent, en utomstående finansiär och ett eget produktionsbolag. Denna sorts produktioner stöds sedan ytterligare av YLE och är därefter enligt de produktionsspecifika kontrakten i YLEs ägo under en viss tidsram. Detta är det vanligaste sättet för bolaget att göra kontrakt med filmskolor eller studerande. Både Liselott Forsman och Sari Volanen har samproducerat flera produktioner av studerande och anser att det är ett fungerande system. Några andra långvariga samarbetskontrakt eller förståelser existerar inte mellan filmskolorna och producenterna. Enligt Volanen samproducerar YLE enstaka produktioner från Konstindustriella och resten av de studerandes filmer köps in helt beroende på skolornas och de studerandes aktivitet.

Det finns alltså inte några kontrakt som berättigar en viss filmskola förkörsrätt på UusiKino. Trots det tar vissa filmskolor en större plats i utbudet vilket enligt Volanen då beror på filmskolornas aktivitet. Eftersom Volanen föreläser på Konstindustriella är det ett rimligt antagande att hennes kontaktnät där är ganska utbrett. Således är hon vid vissa tillfällen anställd på den filmskola vars filmer hon verkar föredra att sända.

På RåFilm har de svenskspråkiga filmskolorna funnit en naturlig distributionskanal för sina filmer. Man kunde gott och väl säga att de finskspråkiga filmskolorna uteslutits helt och hållet. Forsman och Munsterhjelm efterlyser filmer som inte gått igenom den ”pedagogiska mangeln” och som är oberoende filmskolornas ramar. Filmerna som skickas

in av studerande har ett typiskt utseende. De behandlar ofta samma teman och deras budskap är ofta ganska likadana vilket strider mot principen att sända unika filmer.

Volanen instämmer i att filmerna studerande producerar liknar filmskolorna. Hon säger sig kunna känna igen filmskolorna endast genom att se filmerna. De studerande att hålla sig till samma teman. Enigt Volanen är filmerna någon gång så likadana att de är svåra att skilja åt. Hon tycker att hon har en ganska bra bild av de olika filmskolornas föreläsare och huvudansvariga och påpekar att filmerna ofta liknar sina mentorer. Därför anser hon att de olika filmskolorna producerar olika material medan filmerna inom en filmskola ofta liknar varandra. Volanen efterlyser mer initiativ från filmskolorna och mer unika filmer. Även om hon får mycket inskickat och har aktiv kontakt med vissa föreläsare och ansvariga tycker hon att de studerande kunde ha en mer betydande roll på YLE ifall kontakten mellan skolorna och bolaget fungerade bättre.

Både UusiKino och RåFilm har erfarenheter av samproduktioner som inte haft önskat resultat. Dessa har i RåFilms fall lett till att den sortens projekt avslutats medan Volanen och UusiKino ställer sig förväntansfull till framtiden. Ett långt samarbete med filmskolorna har gett resultat för Volanen och hon anser att kontaktnäten är värdefulla, även om de ibland inte uppfyller förväntningarna.

RåFilm ser kontrakten mellan filmskolorna och bolaget som problematiska eftersom filmerna då är underställda för många olika påverkande faktorer. Ofta har filmskolan, produktionsbolaget och YLE helt olika mål som filmen skall beakta. Detta kan enligt Forsman drabba den studerandes skapande frihet, något som hon tidigare hävdade att studerandes produktioner ofta saknar. Det förblir oklart ifall Forsman är medveten om att även filmskapare utanför filmskolorna är underställda produktionsbolag och ”bransch-tänkandet”.

Fast Munsterhjelm och Forsman beklagar sig över det höga antalet av studerandes filmer RåFilm sänder anser de att filmskolorna borde ha ett forum för sina filmer. De skall bara inte sändas på RåFilm. Forsman efterlyser större aktivitet av filmskolornas föreläsare så att ett motsvarande samarbete som Volanen och flera filmskolor skall kunna uppnås på den svenska sidan av YLE.

4.4. Kvalitet

”Utbudet höjer i genomsnitt på kvaliteten” – Pekka Munsterhjelm 2010

“Valmiista elokuvista ei vaadita muutoksia.” – Sari Volanen, 2010

Kvalitet på filmerna kan beröra en mängd av olika aspekter. Det kan bero på tekniska faktorer, så som bristfällig bild eller ljud, eller så kan de vara av mer subjektiv natur. Ofta är de subjektiva åsikterna betydelsefullast vid inköp av filmer till RåFilm eller UusiKino. Detta betyder inte att filmerna utanför den subjektiva smaken kan se ut helt hur som helst. Även om det är en allmän åsikt bland producenterna att färdigproducerade filmer inte skall förändras är det uppenbart att alla filmer bör uppfylla några enkla krav för att kunna sändas.

Både RåFilm och UusiKino söker unika filmer. Producenterna hävdar att filmerna kan behandla vad som helst så länge de erbjuder någonting som YLE inte själv skapar. Trots det finns det vissa saker filmerna inte får vara, beroende på programkoncept och producent.

Sari Volanen sänder inte filmerna som är pornografiska. Filmerna skall vara filmatiska, inte reportage och så skall de uppfylla simpla kvalitetsmässiga standarder då det gäller tekniska aspekter. Filmerna får absolut inte bryta några av YLEs upphovslagar. För övrigt sänder hon allt hon tycker om.

RåFilm kräver lite mer av filmerna, trots att Liselott Forsman säger att RåFilm inte kräver någonting av filmerna förutom det unika budskapet. Hon påpekar dock att det är frivilligt att skicka in sin film till RåFilm och att man därmed skall respektera de krav producenterna ställer. Kraven filmerna underställs är givetvis de samma då de gäller upphovsrätterna. Förutom att bild och ljud skall ses och höras bör filmerna RåFilm sänder fylla några etiska och språkliga krav. Filmerna skall inte behandla någonting som liknar hets mot folkgrupp och då RåFilm förut krävde att filmerna skulle vara finlandssvenska kräver de nuförtiden endast att filmerna inte är finskspråkiga.

Eftersom filmerna i UusiKino väljs av Sari Volanen och av bland andra Munsterhjem och Forsman på RåFilm har producenterna utvecklat metoder för att förbättra de filmer de vill sända, men som inte uppfyller några av de ovan nämnda kraven.

Volanen kräver aldrig förändringar av färdigt producerade filmer och av samproducerade filmer endast ifall särskilda avtal om detta gjorts. Enligt henne väljer hon hellre bort en film hon är missnöjd med än kräver förändringar av ett färdigt verk. Eftersom UusiKino har en 30 minuters "slot" och Volanen väljer in filmer helt enligt eget tycke. Hon pusslar in de filmer hon vill sända i ett löst sittande tema. Ofta händer det att en film visas helt enkelt för att den tidsmässigt passar in även om Volanen aldrig annars sänt den.

På RåFilm är det vanligare att filmskaparna bes att "precisera" sina verk. Forsman uttrycker sig på följande sätt: " Vi kräver ingenting, det är ju alldeles frivilligt att skicka in sin film. Men om ens verk väljs för sändning så har det hänt att vi bett om små förändringar". Förändringarna har enligt Forsman oftast berört RåFilms snäva sändningstid. Precis som Volanen nämnde då det gällde de ekonomiska ramarna ser Forsman det som ett stort problem att studerandes filmer ofta är för långa. Pekka Munsterhjelm anser att de på RåFilm ser det som deras uppgift att höja på kvaliteten på filmerna de visar. RåFilm har en "slot" på 29 minuter men enligt Munsterhjelm bes filmskaparna inte klippa ner sina filmer på grund av sändningstiden. Enligt Munsterhjelm bes förändringar endast ifall filmen är för lång över lag och han märker att den kan klippas ner.

Kvalitetsmässigt har filmer utvecklats tekniskt sätt. Volanen, Munsterhjelm och Forsman söker nuförtiden därför efter filmer med ett budskap. De tycker alla att en film som berör skall sändas oberoende ifall den inte uppfyller de önskningskrav de har. En unik film som berör står alltså utanför de krav en medelmåttig film underställs. En filmskapare kan tvingas "precisera" sitt klipp och acceptera att filmen sänds endast som en filler för att den unika filmen som berör skall passa in. Intressant är att alla producenter är överens om att ett större utbud på filmer höjer på kvaliteten. I en stor mängd av filmer antas sannolikheten vara större för bra film.

4.5. Obesvarade frågor

“WD: Är det Finlandsspecifikt att filmer kan produceras helt, till en del eller inte alls av public service bolag?”

”Det är precis likadant i hela världen. Jag har ju inte varit i varendaste land i världen men...” – Liselott Forsman, 2010.

Liselott Forsman, Pekka Munsterhjelm och Sari Volanen är alla anställd på Finlands största mediebolag. De har dagligen att göra med kritik som berör deras jobb och till deras konkreta uppgifter på bolaget hör bland annat att evaluera kreativa verk. Det var därför inte konstigt att alla tre undvek vissa ämnen och frågor i intervju sammanhanget.

Det var inte svårt att få fram konkreta svar på finansiering politiken. Den består av konkreta siffror som lätt kan kollas upp och det var bara Liselott Forsman som ställde sig lite tveksam till intervjufrågorna om ersättning. Antagligen gjorde hon det eftersom hon inte längre är involverad i konkreta beslut om dessa. Hon talade om prissättningar då det var fråga om sänkningar vilket kan ses om ett typiskt sätt att undvika en kritisk diskussion.

Arbetets antagande om att UusiKino har ett stabilt kontaktnät till de olika filmskolorna visade sig vara felaktigt, men i praktiken verkade Volanen föredra filmskolor hon själv är aktivt involverad i. Hon förnekade existensen av återkommande samarbetskontrakt. RåFilm har erfarenhet av att finansiera amatörers och studerandes filmkonst. Munsterhjelm kommenterar resultatet av detta endast som ”intressant”. Han undviker diskussionen om vad som var så intressant och låter förstå att projektet inte var så lyckat.

De frågor som lämnade mest utrymme för tolkning var de om kvalitet och kvalifikationer. Det är klart att både Munsterhjelm och Forsman insåg att de uttryckt motstridiga åsikter då de efterlyst ”vilda” filmer, för att därpå motivera krav för förändringar av filmerna. Upprepade gånger ombads de precisera de krav de ställer, men t.ex. Forsman vägrade erkänna att RåFilm ställer några krav överhuvudtaget.

Helheten av intervjuerna var väldigt nyansrik. Forsman använde sig av en mycket mer politisk retorik, där hon sällan svarade rakt på sak utan hellre uttryckte sig med flyktiga förklaringar. Pekka Munsterhjelm är en underleverantör till YLE. Han representerar sitt eget produktionsbolag och uttryckte sig i enlighet med det. Han lämnade väldigt lite utrymme för utsvävningar i analysen på hans svar. Detta var att förvänta eftersom hans åsikter om YLE är hans åsikter om en arbetsgivare. Sari Volanen är huvudinköpare och programutvecklare på UusiKino. Detta märks. Hon försvarar sina egna beslut och baserar mycket av sin ”policy” på subjektiva beslut. Hon använder sig av en kamratlig ton och ger sken av att inte gömma någonting. Det enda hon undviker är frågorna om samarbetet med filmskolorna. Det tar upprepade frågor för att nå någon som helst klarhet om detta. Arbetets antagande är att detta beror på att Volanen faktiskt gjort sig skyldig till favorisering. Men eftersom hennes inköp och budgetering beror på subjektiva beslut, något hon är helt ärlig med, kan det antas att favoriseringen är acceptabel. Subjektiviteten kännetecknas ju som bekant att den egna preferensen.

5. SLUTSATS OCH DISKUSSION

5.1. Analys och slutsats

Forskningen berör ämnet public service och undersöker ett delområde inom denna verksamhet. Det blev i ett tidigt skede klart att bolag som sysslar med public service ofta gömmer sig bakom en lång rad av nobla avsikter som stöds och regleras lagar. Tyvärr har dagens kommersiella kanaler vunnit ett så stort stöd bland etermedieanvändarna att public service kanalerna varit tvungna att utvidga sitt programutbud i en riktning som tillfredsställer en större publik. Detta i kombination med mindre intäkter p.g.a. motvilliga licensbetalare har lett till nedskärningar ibland annat programkoncept som inriktar sig på de produktioner studerande erbjuder. YLEs sysselsättning licens finansieras för att bolaget skall kunna stödja alla delar av samhället det tjänar och bolaget har som uppgift att främja just t.ex. studerande och den filmkonst de producerar.

Vad detta betyder i praktiken är oklart. Forsman, Munsterhjelm och Volanen är alla överens om att studerande och de produktioner som görs på diverse filmskolor måste få ett utrymme på YLE eftersom dessa studerande representerar framtidens filmarbetare. Branschen är tacksam eftersom färdigt producerade filmer kräver avsevärt mindre resurser än en produkt som ännu måste skapas. Största problemet för studerande verkar vara kvaliteten på deras material samt det utrymme de fyller. Varken producenterna för RåFilm eller UusiKino anser sig komma i kontakt med tillräckligt mycket filmer.

Då Forsman och Munsterhjelm diskuterade tillgängligheten och utbudet av filmer som når dem efterlyste de fler filmer, mer diversitet. De anmärkte att de börjat med RåFilm för att stöda galen, vild film och att programmets var inriktad för hela kortfilmsmarknaden. RåFilm och dess producenter är kantade av motstridigheter då det gäller utbud av filmer samt kvaliteten på dessa. Munsterhjelm och Forsman förhåller sig negativt till filmskolornas pedagogiska ”mangel” men kräver själv åtskilliga förändringar av filmerna. De vill visa ”vilda” filmer, men bara så länge dessa filmer inte är finskspråkiga, inte uttrycker för upprörande ämnen, inte är för långa. Forsman säger i ena stunden att den studerande bör hållas utanför branschtänkande så länge som möjligt och hävdar i nästa

att det är fullständigt acceptabelt att kräva förändringar av en färdig produkt. Forsman och Munsterhjelm uttrycker sig negativt om den pedagogiska ”mangeln” men ignorerar den mangel de själva drar filmerna igenom.

RåFilm förhåller sig skeptiska till den stora mängden av filmerna ”slussar” in. Ifall RåFilm inte närmar sig filmskapare utan förväntar sig att dessa skall närma sig RåFilm borde producenterna vara nöjda över varje film som skickas in. Sari Volanen på Uusi-Kino gör i jämförelse med RåFilm ett enormt förarbete då hon upprätthåller kontakt med filmskapare och filmskolor. Hennes förarbete leder till ett bredare utbud eftersom filmskapare känner till henne. RåFilm vill inte att skolorna tar till sig en automatik med att skicka in sina filmer. Filmerna som visas på RåFilm väljs ut av en jury. Ifall RåFilm vill undvika att få en stämpel som filmskolornas naturliga distributionskanal kunde man tycka att det enklaste sättet vore att sluta sända studerandes filmer. Eftersom de inte tagit till denna drastiska metod kunde slutsatsen vara att RåFilm inte har förfogande över självständiga filmskapers produktioner. Återigen kan Volanen användas som exempel. RåFilms utbud kunde kanske ha större diversitet ifall dess producenter tog till sig bruket att själva aktivt leta upp filmer för sändning.

Det är klart att många av filmerna används som fillers eller för att lyfta fram något tema. Resonemanget verkar vara att en studerande borde vara tacksam över publiciteten oberoende i vilken form denna uppnås. Studerande bör även förfoga sig till de krav producenterna ställer. Jag kan inte tänka mig att en professionell filmskapare med ett produktionsbolag bakom sig skulle tvingas ”precisera” sin produktion. Ändå måste filmskolorna anses vara likvärdiga produktionsbolag som vilket som helst annat. De producerar och finansierar filmskapers verk.

I många fall verkar det som en studerandes film har stora chanser att få publicitet ifall den är bra. Det händer då och då att en studerandes slutarbete fått nationellt erkännande och professionell marknadsföring. Ett exempel är nytukomna filmen ”Elokuu” av Oskari Sipola, en slutproduktion från Konstindustriella högskolan. Filmen är sponsorerad av bland annat Nelonen, Elisa och Cornetto, och har ett självständigt produktionsbolag, Bronson club Oy bakom sig. Denna film har marknadsförts väldigt aktivt och är ett utmärkt exempel på en produktion man förväntar sig public service stödja. Trots att YLE samproducerar många slutproduktioner med just Konstindustriella når dessa filmer samma marknadsföringsvärde som denna film, som finansierat av en kommersiell kanal.

Problemet verkar vara att den studerandes produktioner inte tas på allvar i samma mån som en professionell produktion. Detta trots att filmerna enligt producenterna nuförtiden alla uppnår de tekniska kraven. Ersättningarna är ofta låga och t.ex. Forsman säger att hon vill upprätta bättre kontakt med filmskolorna samtidigt som hon säger sig se för mycket filmer av studerande. Volanen nekar till påståendet om att UusiKino skulle ha kontrakt med filmskolorna om sändningar, och väljer tydligen endast slumpmässigt flest filmer från den filmskola hon själv föreläser i.

Under arbetets gång blev det klart att jag borde ha ställt producenterna mot väggen då jag hade chansen. Att ett medieproffs kan slingra sig ut ur en viktig debatt är knappast någonting ovanligt. Därför kom jag fram till så motstridiga svar. Det jag senare insett är att svaren blev så förvirrade eftersom inte jag heller haft någon fungerande modell att jämföra YLEs policy med. Då arbetets ursprungliga idé för var att jämföra den finländska och den sydafrikanska public servicen blev den slutliga undersökningen bristfällig då jag lämnade bort den sydafrikanska aspekten. Visserligen fungerar den sydafrikanska etermedian och specifikt public servicen enligt en helt annan modell än den finska, men i detta arbete behövdes verkligen en jämförelse. Hur klagar du på ett system, ifall du inte har en bättre modell att utveckla mot? Ifall YLE lade upp en officiell policy för de produktioner studerande sänder in och hur dessa handskas samt ersätts skulle det definitivt effektivisera systemet, men kanske inte ge något mervärde.

Genom denna undersökning inser läsaren snabbt att valet av filmer alltid kommer att vara subjektivt och att ersättningen samt motiveringarna för en del sändningar varierar just därför att valen görs subjektivt. I alla medier som handskar med en skapande process och konst existerar det en vilja, en smak, ett tycke. Hela filmbranschen bygger på iden om att en film väcker en reaktion och en känsla, och detta är någonting som måste evalueras individuellt. Jag har reagerat skarpt på minsta aning av utnyttjande av studerande, utan att inse att filmskolorna och dess studerande ofta utnyttjar ett system som inte är skraddarsytt endast för dem.

Antagandet var att YLE redan insett värdet av billiga färdigt producerade filmer. Det kom dock snabbt fram att utbudet av filmer var ganska litet och att ingen av de olika producenterna nämnvärt verkade uppskatta det material som kom in. Producenterna ef-

terlyste fler filmer och ett bredare utbud eftersom materialet skolorna skickade in ansågs bristfälligt. Man kan förvåna sig över missnöjet bland de produktioner filmskolorna erbjöd. Både Munstehjelm, Forsman och Volanen var överens om att studerandes produktioner var alltför långa och ofta fyllde en pedagogisk ram. Detta ses vara någonting bristfälligt. Filmkonsten, specifikt då kortfilm, anses stå för någonting banbrytande och experimentellt, och då känns studerandes material alltför inramat. Det är inte bara studerandes bristfälliga kunskap i dramaturgi eller deras mediokra val av tematik som gett dem en mindre betydande del i YLEs kortfilmvärld. Filmerna anses dessutom representera sin högskola till den grad att filmerna liknar varandra till stil, genre, tematik. I slutfasen av arbetet blev det klart att en värdefull del av arbetet kunde ha uppmärksammat de som skolar upp framtidens filmskapare, eftersom det trots allt är de som skapar den ram och de regler filmerna utvecklas kring.

Slutsatserna kring den policy arbetet ämnat undersöka är många. Det är tydligt att den enda policy kanalerna och producenterna följer slaviskt är den angående ersättningar. Allt annat är diskutabelt. Eftersom filmkonsten inte kan sättas in i en form är det givetvis svårt att utveckla en vattentät policy. Klart är att Sari Volanens strategier då det gäller utbud fungerar. Det är ett ömsesidigt samarbete att få ett utbud med diversitet. Utan att satsa på marknadsföring eller kontaktnät kommer RåFilm aldrig nå andra filmskapare än filmskolornas. Finansieringspolitiken är vad den är. Liselott Forsman kan hävda att det handlar om prisjusteringar, men faktum är att ersättningarna sjunkit i proportion till marknaden. Policyn borde uppmärksamma den klara fördelen med filmer utan produktionskostnader istället för att föredra samproduktioner. Kvalitetsmässigt är det ifrågasättbart att en färdig produktion skulle vara tvungen att ändras. En film är ett verk, och då den är färdig är den fullständig. Möjligtvis kunde programkoncepten vara snävare i sina sändningskrav. Det kunde finnas regler på hur lång just en film får vara. Under forskningsarbetets gång har det blivit klart att en policy angående studerandes filmer kunde förbättras på t.ex. detta sätt:

- Utvidga utbudet genom marknadsföring
- Ersätt filmer enligt produktionskostnader, inte genre
- Acceptera produktionerna som de är, eller underkänn dem

- Filmskolorna bör betraktas som fullvärdiga producenter

Genom att lägga upp riktlinjer för de ekonomiska ramarna, kontaktnäten och kvalifikationerna filmer som studerande gör, kommer programkoncepten och deras producenter att kunna ta del av diversitet i utbud samt ha tillgänglighet till fler produktioner. Ett av de viktigaste argumenten i denna undersökning är det att de studerande som närmar sig public service med sina filmer, med största sannolikhet representerar framtidens professionella. Genom att sända studerandes produktioner och genom att främja samarbetet mellan YLE och filmskolorna tryggar bolaget även sin ställning och bygger upp ett förtroende för inte bara licensbetalare utan även framtidens anställda. Policyn kunde bland annat innehålla klara regler om ersättningar för specifikt studerande (inte alla kortfilmskapare), en mängd av filmer som programkonceptet är skyldig att visa (för att främja studerandes filmkonst i allmänhetens tjänst) samt kvalitetsmässiga krav som varje film måste uppnå. På detta sätt skyddar sig bolaget sig från missförstånd och den studerande från utnyttjande. YLEs strategi har sedan 2009 (The Public in Public service Media, Lowe, Nordicom 2009) varit att involvera alla områden av samhället i public service. Nu är det hög tid för dem att ge framtidens professionella det utrymme de förtjänar.

5.2. Utvärdering och Diskussion

En undersökning som baserar sig på tre professionella inom mediebranschen skulle klart leda till intressanta svar. Antagandet om YLEs policy stämde ganska bra överens med slutresultatet. Under undersökningens gång varierade även mina åsikter väldigt mycket. Ibland kunde jag vara övertygad om att YLE utnyttjar de studerande, följande dag tyckte jag att de studerande borde vara tacksamma för den publicitet de uppnår genom YLE. Jag lärde mig en del om ett multimiljonbolags delområden. Det är givetvis svårt att dela ut en allt stramare budget så att alla programkoncept är nöjda. Det känns bara så typiskt att just kulturdelen får lida. Jag lärde mig att vild och experimentell filmkonst kanske är

någoting producenter officiellt söker efter, men i verkligheten sänds filmer som passar ett tema eller ett koncept. Att göra ett slutarbete som baserar sig nästan helt på intervjuer och ett mediebolags invecklade lagar gör att det ibland blir oklart vad ens motiv var. Det var svårt att samla tankarna och få materialet spunnet i den riktning det var tänkt. Jag lärde mig att intervjuer bör analyseras genast efter att de gjorts, eftersom ett längre utdröjning gör att nyanser och spontana åsikter glöms bort. Metoden var definitivt lämplig eftersom det var ganska klart att urvalet av filmerna skulle vara ganska subjektiva och inte slaviskt följa någon policy. Genom Steinar Kvaales intervjuguide nådde jag svar som ganska rättvist uttrycker verkligheten. Det finns mycket skrivet om medier och deras ansvar, men mycket litet om public services olika uppdrag inom olika områden. Litteraturmässigt blev slutarbetet ganska fattigt. Jag borde definitivt gjort ett bättre förarbete med policydokumenten för jag gjorde intervjuerna eftersom det hade lett till svårare frågor och gett basis för en djupare analys. Jag är dock nöjd med det resultat jag nått med det material jag haft till mitt förfogande. Denna undersökning lägger fingret på problem i samarbetet mellan filmskolorna, studerande och YLE. Detta slutarbete fungerar inte bara som en guide för filmstuderande som söker publicitet inom public service utan kunde även stå som tankeställare för både UusiKino och RåFilm. I framtiden ämnar jag arbeta med medier och har inte uteslutit att försöka finna min plats i public service. Jag har en klar inblick i bolaget och förhåller mig positiv till även deras framtid.

BIBLIOGRAFI

Ulla Carlsson, Eva Harrie (red), 2010, "*Nordiska public service- medier i den digitala mediekulturen*" Nordicom, Göteborgs Universitet, Göteborg, ISBN: 978-91-89471-93

Gregory Ferrell Lowe, Per Jauert (eds.), 2005, "*Cultural Dilemmas in Public Service Broadcasting*" Ripe@2005, Nordicom, Göteborg University, Göteborg (SWE), ISBN: 91-89471-32-6

Gregory Ferrell Lowe, Jo Bardoel (eds.), 2007, "*From Public Service Broadcasting to Public Service Media*" Ripe@2007, Nordicom, Göteborg University, Göteborg (SWE), ISBN: 978-91-89471-53-5

Jostein Gripsrud, 2004, "Mediekultur, mediasamhället"

Steinar Kvale, Svend Brinkmann, 2009, "*Den kvalitativa forskningsintervjun*", Studentlitteratur Ab, Lund (SWE), ISBN: 978-91-44-05598-5

Hannu Nieminen, Mervi Pantti, 2004, "*Medierna på marknaden, en introduktion till massmedier och massmedieforskning.*", Loki-Kirjat 2004, 2005, Helsingfors, ISBN: 951-825-026-X

Matteo Stocchetti, Johanna Sumiala- Seppänen (eds), 2007, "*Images and Communities, The Visual Construction of the Social*", Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus Ltd, HYY-yhtymä, Helsinki, ISBN: 978-952-495-020-6

Anna Back, Maria Gestrin-Hagner, ”Hyvel räcker inte när studieplatser ska bort- Vi studerar det som vi brinner för” Huvfudstadsbladet, 14.4.2011

Källor från nätet:

http://avoinyyle.fi/www/fi/lait_ja_saadokset/index.php

http://avoinyyle.fi/www/fi/lait_ja_saadokset/ohjelmatoiminnan_saannosto.php

<http://avoinyyle.fi/www/fi/julkaisut/index.php>

http://www.yle.fi/svenska/Regler_for_programverksamheten_26042005.pdf

<http://tv1.yle.fi/ohjelmat/elokuvat/uusi-kino>

<http://www.uta.fi/festnews/fn2005/launtai/18206.shtml>

<http://www.uta.fi/festnews/fn2005/launtai/18205.shtml>

<http://teema.yle.fi/ohjelmat/ohjelmapaikat/kinomania>

<http://svenska.yle.fi/program/visa.php?pid=rafilm>

(Senast updaterade 15.4.2011)

BILAGOR

Renskrivna intervjuer

Liselott Forsman

Principen är den att tematiken inte borde få köra över bra filmer

WD: Kan en film accepteras ett år och nästa inte?

Tyvär kan man inte gå och hoppas på att det är nya jurymedlemmar för dom förnyas nog inte heller...

Varje år handlar det om det här, om det ett år ryms med 17 filmer, så säger vi att vi ska ha med de 17 bästa filmerna av den här skörden. Och då tar vi 17 filmer. Och om din film är den 18 och nästa år kommer det in mindre filmer, inte är det en speciellt stor chans att du får med den, men vi har inte förbjudit det heller, att skicka in filmen på nytt.

Och sedan är det ju så att om man har en film man tror hemskt starkt på och som man inte vill ändra på så kan man ju faktiskt försöka få igenom den på andra vägar också. Man kan ju få uppmärksamhet via webben nuförtiden, eller vad som helst. Det får inte heller bli så att RåFilm är skolornas naturliga och enda distributionskanal. Det har aldrig varit meningen att det skall vara så, RåFilm har varit menat för hela fältet, för alla som gör film och också för skolorna.

Det har blivit väldigt mycket skolarbeten, det har blivit så. Och därför tycker jag att det är bra att helt ärligt ta tag i saken och diskutera hur vi skall ha det i framtiden.

WD: Så skulle du säga att det är bättre att filmerna påverkas av programkonceptet?

Nej, inte tycker jag att filmerna skall påverkas av programkonceptet. Utan helt tvärtom. Filmerna skall vara starka i sig och de som jobbar på programkonceptet, deras uppdrag är att se det unika i filmerna i sig, men som säkert går att kombineras på sitt sätt. Du vet att de ska ju ändå sättas efter varandra. På precis samma sätt som varendaste kortfilm måste ha dramaturgi så måste det finnas en inre dramaturgi i en sändning. Och den inre dramaturgin handlar om hur du placerar filmerna efter varandra och vad du diskuterar mellan filmerna.

Men det ena får inte förstöra det andra, det är klart att sedan kan någonting ändras, ingenting är ju vattentätt, men RåFilm har jag och Pekka Munsterhjelm startade för att vi älskar film, och vi älskar fri film och vi älskar den här energin i det när unga människor får göra vad som helst och inte bryr sig om auktoriteter. Det här är ju en av de saker som gör det problematiskt då de flesta filmerna blir skolfilmer för då är dom ändå underställda ett visst pedagogiskt koncept och ett branschtänkande. Att filmerna slussas in färdigt från skolorna.

WD: Vilka kvalifikationer skall filmerna ha? 5:00

Det finns absolut inga krav på att det måste vara si eller så, då vi började med programmet körde UusiKino med sådant som skulle kunna klassificeras som experimentell, icke-narrativ film, och vi ville visa narrativa filmer, filmer för människor som älskar fiction och spel och berättelser, och nu sedan RåDoc kommit in har gränserna suddats ut och de narrativa egenskaperna är inte så tydliga i filmerna. Men visst finns det vissa begränsningar filmerna måste anpassa sig efter. Vi söker ju efter unika filmer, med en egen röst. Det är det viktigaste. Men programforumet kan bara ge utrymme åt filmer som underställer sig vissa faktorer.

Filmerna på RåFilm skall inte ha någon copyright oklarhet. Det måste vi vara noga med. Filmerna får inte vid det skedet de sänds innehålla något som Rundradion kan ställas till svars för. Det är en av orsakerna varför vi ibland bett filmskaparna att modifiera sina filmer. Sedan är det ju det att en film som visas på tv, hur unik den än må vara måste

uppfylla kvalitetsmässiga standarder. Vet du att ljudet hörs och bilden syns. Dessutom kan vi på RåFilm inte vara utan en etisk ram för filmerna, ingenting fientligt eller inom ramen för folkets sänds. I början var vi noggrannare med filmernas språkliga identitet eftersom det ändå är ett finlandssvenskt filmforum men nuförtiden visar vi både svenska, finska och engelska filmer. Enda kravet är att filmskaparen är från Finland.

WD: Under vilka omständigheter kräver ni att filmerna klipps om för RåFilm?

Som sagt så kräver vi ingenting, det är ju alldeles frivilligt att skicka in sin film, men om ens verk väljs för sändning så har det hänt att vi bett om små ändringar. Främst har det varit frågan om just copyright problem men p.g.a. RåFilms snäva sändningstid har vi också bett om förkortningar. Studerande, och inte bara de, utan alla filmskapare blir blinda för sitt material. En film man satt mycket energi på kan bli svår att ändra på och då kommer vi som ett professionellt forum in med föreslag. Ofta blir filmerna betydligt mycket bättre då de förkortas.

WD: Finns det typiska element i studerandes produktioner? 5:40

I början var det så att hemskt många gjorde till exempel skräckfilmsparodi. Men nuförtiden finns det en större medvetenhet om att man faktiskt kan leka med formatet och sedan en speciell sorts humör som fattas i de samproducerade verken.

WD: Hur påverkas prissättningen på filmerna då utbudet stiger?

Vi har inte sänkt priset, den som fick 250€/min för fiction år 2004 får ännu också 250€, men det kan hända att det är en mycket påkostad dramaproduktion som är i den ändan och sedan kan en fiction som är av t.ex. en man som filmar sig själv när han talar och som förr skulle ha fått 250€ få 100€ nuförtiden. Vi har frångått genre distinktionen i programmet och ser mera på vad det eventuellt kan ha kostat att producera filmen.

Prissättningen har inte påverkats av utbudet för egentligen är det så att har du mer att välja mellan så stiger kvalitén. Men det har skett en prisjustering. I framtiden kan et hända att vi inte har råd att betala ens den där 250€ i minuten, jag lovar ingenting angående det, men jag skulle inte säga att priserna har sjunkit, de har justerats.

WD: Är det Finlandsspecifikt att filmer kan produceras helt, till en del eller inte alls av public service bolag?

Det är precis likadant i hela världen. Jag har ju inte varit i varendaste land i världen men jag är ordförande för EVU:s dramagrupp, jag åker den 2.12 till Tallinn för ett möte med alla dramachefer i Europa och Egypten. Med dem får jag ständiga bransch diskussioner. Vi diskuterar vårt RåFilms format vilket finns i nästan alla andra europeiska länder men som körs ut mest på webben i andra länder, och principen är nog precis den samma.

WD Vad rekommenderar du för en studerande som vill visa sin film?

Man skall tro på sin film, och göra den med hjärtat. Det är alltid intressantare med uppriktiga filmer än ytskrap. När jag har talat med läraren på filmskolan (Taik) har de sagt att vi börjar i Finland vara så sjuttons bra på det tekniska, på det narrativa och på att sälja oss själva att nu borde vi sätta fokus på att berätta saker som är sanna för oss själva.

WD: Finns det någon officiell policy för studerandes produktioner?

Det som jag skulle kunna säga är att Rundradions officiella policy gentemot skolorna är att man inte samproducerar skolverk om de inte producerar av ett produktionsbolag. Så har vi ju kunnat komma in och samproducera vissa filmer. Problemet med filmer som görs inom pedagogiska ramar är att när skolorna samarbetar blir att alla institutioner strävar efter olika mål och om man sedan tar in ett tv-bolag eller andra finansiärer som vill ha en film som passar deras kanal så har du redan flera olika intressen att ta i beaktande.

Ju senare du sätter den studerande i en sådan position att den måste ta i beaktande sådant, dess bättre.

Det blir ju hemskt ofta så att filmskaparen förälskar sig i sitt eget verk, och det blir svårt att distansera sig. Vi borde verkligen få veta hur ni studerande går till när ni gör era filmer. I vilket skede kommer lärarna in, på det sättet som finansiärerna kommer in i ett senare skede, och påverkar filmen? Det finns säkert parallella funktioner i skolorna som ni sedan möter i samhället.

Filmer som inte påverkar rundradion ekonomiskt borde visas, men på grund av att Rå-Film fått en roll som ett program var skolproduktioner visas så har det kanske upplevts att behovet för en kanal som visar skol-produktioner inte behövs.

I en film som visas på RåFilm är det viktigaste att det finns någonting som är exceptionellt för på RåFilm förlåter vi det mesta så länge det är exceptionellt eller överraskande.

Pekka Munsterhjelm

WD: Vad är YLEs policy angående studerandes produktioner? Hur ersätts dessa?

YLEs policy är, så vitt jag vet, att det gärna tar emot de här filmerna som erbjuds. Ersättningen för filmerna är 250€/min för fiction och 100€/min för dokumentär. De priserna har jag fått av YLE och det kör vi med.

WD: Vad är din roll på RåFilm och YLE?

Min roll är att jag är med och väljer ut de filmer som visas och sedan sätter jag ihop dem. Jag har ett kontrakt med YLE för att producera RåFilm, lite som en samproduktion.

WD: Hur fungerar urvalet av filmerna för RåFilm?

Vi får i medeltal 50 filmer inskickade varje år. Vi tittar igenom dem och väljer ut filmer för sändning baserat på ifall de är intressanta, bra berättelser som grabbar tag i en.

De får behandla vad som helst men sättet de närmar sig temat påverkar urvalet.

Programmet är lite som ett pussel, vi har ca 29 minuter sändningstid och då skall vi ha med intervjuer. Men jag tror inte att vi någonsin lämnat bort en film p.g.a. sändningsutrymme.

WD: Ber RåFilm om förändringar av filmerna som skickas in?

Vi har haft fall då vi bett filmskaparen att precisera sin editering men det har inte så ofta med längden att göra. Längden ber vi ändras på bara om filmen överlag är för lång. Vi

gör det bara om vi ser att den kan klippas ner, om filmskaparen går med på det så tar vi med den.

WD: Hur mycket filmer av studerande visar ni på RåFilm? Finns det någon filmskola som står för en stor del av utbudet?

Vi började med RåFilm för att vi älskar film och för att vi märkte att det inte fanns något forum för kortfilmer. Vi ville visa galna filmer. Nuförtiden hittar man sådana filmskapare i skolorna och de är inte mera så galna efter att de gått genom mangeln.

Det får inte bli en automatik för skolorna att de kommer med i RåFilm. Så får det inte bli. Vi har testa att finansiera studerandes och amatörers kortfilmer. Det blev ganska intressant. Det kan komma in filmer som bara varit bra till vissa aspekter. Då har vi bett dem ändra på klippet. Vi tar det som vår uppgift att höja på kvaliteten på filmerna vi visar. Det påverkar säkert motiveringen till att skapa bra film då det finns ett forum att publicera dem på. Dessutom har skolornas utbildning utvecklats och blivit mer professionell.

WD: Hur länge är en studerandes film i RåFilms ägo efter inköp?

Visningsrätten bestäms mellan mig och YLE. Den är alltid den samma. Det är 3-4 visningar på ungefär lika många år. Röda Mattan har andra visningsrätter men det är för att de är samproducerade.

WD: Är du av åsikten att ni har tillgång till tillräckligt med filmer?

Det kommer inte för mycket filmer, det får gärna komma mera. Utbudet höjer genomsnittet på kvalitén. Det enda kravet vi har på våra filmer är att vi inte sänder finskspråkig fiktions filmer. Det har vi hållit fast vid.

Sari Volanen

WD: Kerro alkuun itsestäsi ja UusiKinosta.

Minä olen lyhytelokuvien tuottaja. Me tehdään independent elokuvia, talon omia tuotantoja en ole koskaan tehnyt. Kaikki elokuvat mitä näytetään nyt näillä kahdella paikalla ovat ”indie” tuotantoja joko suomesta tai ulkomailta. Ja sitten niitä hankitaan joko valmiina tai käsikirjoituksen pohjalta. Ja se käsikirjoituksen pohjalta on pääsääntöisesti minun työ. Meillä on UusiKino ja Kinomania.

WD: Kuinka UusiKino suhtautuu opiskelijoiden elokuvaan?

Minun mielestä meillä on kunniakas asenne että opiskelijoiden elokuvia ovat osaa elokuvakulttuuria jota Yleisradio tukee ja sitten se on myös yksi väylä, niin meille kuin niille uusille tekijöille tutustua meihin. Me käydään aika paljon kouluissa meidän dramaturgin kanssa, luetaan käsikirjoitushankkeita ja annetaan palautetta niin että ne tutustuu jo siinä meihin. Ja sitten tänne tulee ryhmiä koululaisia esittelemään hankkeita meille.

WD: Kuinka paljon opiskelijoiden elokuvia teille tarjotaan?

Koululaisten osuus lyhytelokuvista ei ole niin merkittävä. Jopa täällä talon sisällä on semmoinen käsitys että se on sellaista kokeiliaisuutta ja koulutyötä. Mutta meillä on aika vähän sitä kokeiliaisuutta ohjelmapaikoissa eikä niitä oppilastöitä ole niin kattavasti. Meillä ei ole vakituksia sopimuksia koulujen kanssa että pelkästään projektikohtaisesti tehdään yhteistyötä. Per vuosi ollaan ehkä kahdessa Taikin lopputyössä mukana jos edes sitäkään. Muilta kouluista ostetaan valmiita tuotantoja jos ne sopii ohjelmiin. Riippuen koulujen omasta aktiivisuudesta lähdetään myös mukana käsikirjoitusvaiheessa ammatikorkeakoulujen tuotannoissa, ehkä noin viidessä vuodessa.

WD: Millä perustellein valitset elokuvia UusiKinoon?

Elokuvaostajat katsoo niitä hirveä määrä ja valitsee niistä mutta minä harkitsen niin paljon. Kokonaisuutta, miten se istuu ohjelmapaikalla millä asenteella itse olen katsomassa.

Televisiossa pitää näkyä ja kuulla mutta muita vaatimuksia minulla ei ole. Teemalla tarkoitan jotain löysää jota voi löytää elokuvista mutta joka ei määrittele niitä. Isänpäivänä teemana voi olla isät mutta elokuvat voivat käsitellä auktoriteetti, perhettä, vanhuutta ja niin pois päin.

”Slotti” on 30 min ja se on niin myöhään että minä en halua mitään lapsien problemaattikkaa käsitteleviä elokuvia. Harvemmin joustelen ”sloteissa” mutta tarvittaessa teen sitä. Jos elokuvaa ei ole erityisen hyvä niin luovun elokuvasta jos se ei mahdu ”slottiin”. Lyhytelokuvat ovat yllättäviä, katsojien näkökulmasta lyhärivit ovat vaikeat koska niistä ei pysty luvata mitään. Lyhytelokuvat ovat hankalat koska katsoja ei tiedä mitä saa. En tiedä auttaako nämä teemat mitä meillä on katsojia vai onko se vaan minun työkalu?

WD: Pitäisikö opiskelijoiden elokuvia esittää myös jossain muualla kuin UusiKinolla? Esimerkiksi kaupallisilla kanavoilla?

Minä en usko että kaupalliset kanavat tulevat koskaan näyttämään lyhytelokuvia jollei siitä on jotenkin kaupallisesti hyötyä. Sen takia olen sitä mieltä että osan niitten mainosrahoista pitäisi mennä kotimaiseen lyhytelokuviiin ilman että niitä tarvitaan esittää. Lyhytelokuvan pääkanava on YLE Teema ja luultavasti Kinomania korvaa UusiKinon tulevaisuudessa.

Se on julkisen palvelun tehtävä tukea elokuvataidetta.

WD: Paljonko opiskelijoille maksetaan elokuvistaan ja mistä maksetaan?

Rahallinen korvaus riippuu siitä jos elokuva ostetaan jo valmiina tai ennakkoon vai onko se yhteistuotanto, kuinka monesta vuodesta ja esityskerroista.

Valmiista koulutöistä maksetaan suunnilleen saman verran kun Liselott (Forsman) maksaa RåFilmissä mutta meillä on ohjelmapaikka ja sen takia minä voin maksaa vaikka kokonaisesta lyhytelokuvasta. Mutta meidän perustoiminto perustuu siihen että tuotannoissa on muutakin rahoitusta. Riippuen elokuvasta maksetaan tietty prosentti tuotannosta. Useimmissa tapauksissa tuotannoissa on myös säätiöitä mukana rahallisessa tuessa. Ylen osuus on usein hyvissä tapauksissa noin 20-25% budjetista. Fiktiosta voi saada jopa 1000€ hyvissä tapauksissa. Olen harkinnut maksavani enenemmän lyhkäisimmistä elokuvista sillä suomalainen lyhytelokuva on usein liian pitkä. Lyhytelokuva on niin pieni osa ja asia tätä Ylen organisaatiota että se saa jäädä aika viimeiseksi asiassa jona.

WD: Mitä eroa on yhteistuotantojen ja muiden elokuvien korvauksissa?

Valmiin elokuvan tuotantokustannuksia eivät ole olemassa. Elokuva on valmis käyttöön. Yhteistuotannossa myydään ideaa. Yhteistuotannoissa yritetään palaverien kautta nähdä samaa lopputulos kun elokuvantekijää ja korvataan rahallisesti tuotantoa että elokuvaa tehdään ylipäättänsä. Yhteistuotannossa ei makseta pelkästään esitysoikeudesta vaan elokuvan sanomasta ja tekemisestä.

Korvaukset ovat pysyneet aika samana, tietysti tuotantojen tekeminen on kallistunut. Meidän pitää miettiä sitä että tuetaanko rahallisesti monta huonoja vai yhtä hyvää. Ylen yhteistuotannot toimii vähän niin kun talon ostaminen. Sinulla on oikeus puuttua asioihin jos talo mistä olet maksanut ei ole sitä mitä sinulle luvattiin tai mitä odotit. Ihan oikeasti rahallinen tuki tarkoittaa myös sitä että on oikeus puuttua asioihin. Useimmiten me keskustellaan siitä että tuleeko se tekijän sanonta sieltä elokuvasta läpi ja jos ei mitä muutoksia voisi tehdä.

WD: Vaaditaanko elokuvista koskaan muutoksia, esimerkiksi koskien elokuvien pituutta?

Yhteistuotannossa vaaditaan muutoksia ainoastaan jos jotain selkeästi rikkoo jotain Ylen lakia. Porno on ainoaa mitä ehdottomasti ei esitetä. Tuotanto pitää olla elokuvallinen, teos. Sen pitää olla jotain mitä me emme itse tehdä täällä. Se johtuu siitä että meidän yhteistyökumppani Suomen Elokuvasäätiö ei tue tv-ohjelmia.

Valmiista elokuvista ei vaadita muutoksia. Sopimuksessa voidaan sopia muutoksista jos tulee tarpeen mutta kyllä me niitä valmiina ostetaan.

WD: Joudutko ikinä luopumaan elokuvasta koska se ei mahdu mukaan ohjelmapaikkaan? Joudutko ikinä näyttämään elokuvia josta et tykkää koska elokuva sattuu olemaan yhteistuotanto?

Jos löydän elokuvan joka ei mahdu ”slottiin” eikä teemoihin niin otan yhteyttä kanavan päällikköön ja pyydän häneltä ohjelmapaikkaa elokuvalle. Ohjelmapaikan tuottajana saan itse päättää mitä elokuvia otetaan sisään. Ne voi olla ihan mitä tahansa. Elokuvat jotka soveltuu ”fillerinä” pitää tietysti täyttää eria vaatimuksia esimerkiksi ei kiroilua jne.

Jos yhteistuotanto epäonnistuu niin elokuvaa näytetään silti. Mutta seuraavassa yhteistuotannossa luultavammin keskustellaan vielä tarkemmin ideoista ja näkökulmasta.

Kaikki tuottajat haluavat löytää uusia kykyjä ja jotain uniikkia mutta kilpailu on tiivis. Nuori elokuvatekijä pitäisi ottaa asiat realistisemmin ja ymmärtää että koulun ulkopuolella kilpailu on kovaa.

WD: Näetkö eroa opiskelijoiden elokuvissa ammattilaisten tuotannoista?

Koulujen työt ovat koulujen vetäjien näköisiä. Sen takia oppilastyöt vaihtelee. Oppilaitokset ottavat yhteyttä ja lähettävät elokuviaan. Joskus käyn myös vierailulla. Elämäkokemus vaikuttaa elokuvan tekemiseen. Oppilastyöt käsittelevät usein tiettyjä teemoja. Tärkeintä on että elokuva ymmärretään. Elokuvan pitäisi sisältää jotain ainutlaatuista.

